

A szövés egyenlő életmód. 1980-ban a 26 éves Nagy Judit, mint a Magyar Iparművészeti Főiskola (a MOME elődje) gobelin szakán frissen végzett textilművész, talán nem is gondolta, hogy milyen életre szóló ars poeticát fogalmazott a rajzszöggel feltűzött vonalas füzetlapra, amelyet hagyományos technikával készült gobelinjébe – mint konceptuális gesztust – beleszőtt. Az ősi technika emberközeli, archaikus ereje semmivel sem kiváltható, hiába telnek-múlnak az évszázadok, a textilszövés az alkotótól szigorú, aszketikus jelenlétet követel.

Napjaink mediatisált képi világa fényévekre van ennek az önkéntes magányra ítélt művészi kifejezésnek a bensőséges manualitásától. Most, amikor minden villog, mozog, világít, hangokat ad, a technika legújabb felfedezéseit hasznosítja, amikor az emberi percepció a gyors képi váltásokra és erős effektusokra rezonál, amikor az akciók szuperszonikus bravúrsorozatait fogyasztjuk nap mint nap, mit jelenthetnek nekünk a szövött gobelinek? Nagy Judit egy-egy nagyméretű munkája több évig készül. Minden egyes mozzanata az ő keze munkája, a szövőszék felszerelésétől kezdve a fonalak megfestéséig, a kartonrajzok elkészítésétől a megszövés napi nyolc-tíz órás aprólékos munkájáig. A művészi képzelet kivételes képessége, hogy a képi látványt a szövés vertikális és horizontális struktúrájában, a maga térbeliségében szöhető képpé transzponálja. A művészi szándék függvényében választja az anyagot, alakítja a textúrát, a készülő látvány legapróbb részletét is előre tudnia kell, hogy az egyes színárnyalatok beleszövésével a kívánt végeredményhez jusson el. Nagy Judit szavait idézem: „... a színes fonalbabákkal sorról, sorra, egy kis evővasvillával ütögetve, tömörítve kezdődik az intim, szinte érzéki munkálkodás – az igazi misztérium.”

Ahogy a falikárpit készítésének szigorú szabályai évszázadok óta maradandóan érvényesek, úgy a gobelinek képi tradíciói is mélyen átítatják a műfaj látványvilágának lehetőségeit. Az európai kultúrában a középkortól kezdve különböző stíluskorszakokat átívelően az uralkodókhoz, a gazdag nemességhez és polgársághoz köthető reprezentáció igénye jelölte ki az ábrázolás témaköreit. A klasszikus mitológiai jelenetek, a hősök cselekedetei, az udvari időtöltés változatos eseményei: a vadászatok, lovagi tornák, kerti multságok, lakomák és ünnepek mozzanatai tűntek fel a rideg várfalakon, a gazdagon berendezett kastélyok enteriőrjeiben, vagy a nagypolgári otthonok díszes szalonjaiban.

A kézi manufaktúrákban szövött kárpit időigényessége és gazdag anyaghasználata következtében mindig is az értékes kincsek és ritkaságok tárházához tartozott. Nem véletlen, hogy még a 20. századi ideologikus rendszerek hatalmi reprezentációja is a gobelin megrendelésekhez folyamodott.

Alkotói munkásságában Nagy Judit a klasszikus hagyományok modern átírásának útját választotta. A gobelin tradicionális témái, motívumai a művész sajátos formavilágában fogalmazódnak újjá. A technikai ismeretek tökéletes birtokában bátran tekint vissza a hóraskönyvek gazdag növény- és állatvilágához. Az egyszarvú kecses fantáziafigurájához, a gyümölcs csendéletek madár szállta bőségasztalához, a virágok közt döngicsélő bogarak és lepkék ezernyi mintázatának ezüstös, aranyos árnyalatához. A szárnyas puttók virágfüzérés arzenálja a pávák és színes énekesmadarak díszes társaságában a kifinomult elegancia szerethető otthonosságával invitálnak maguk közé. Mert annak ellenére, hogy a hétköznapi valóságtól tudatosan elemelt, időnként madártávlatból, léghajóról vagy sárkányrepülőről érzékelt, stilizált világra pillanthatunk, minden részlete, mozzanata kedves ismerősünk. Nagy Judit ugyanakkor a strukturált motívumsorolás nagy mestere is. Régi kulcsokból, kapukból, heraldikus emblémákból, állatszimbólumokból, égi jelekből mustravariációk sokaságát szövi meg végeláthatatlanul. Nemcsak a halhatatlan elődök örök tiszteletére ismétlődnek az emblematis jelek, hanem az élet kérlelhetetlen folytonosságának tudatában is. Minden, ami alkotás, az életből születik, és egy életen át tart, a tudatosan vállalt teremtő egyedüllét misztériumában.

Kivételes alkalom, hogy a különböző múzeumokból, köz- és magángyűjteményekből, közintézményekből erre a tárlatra kölcsönként falikárpitok mellett egy remek válogatást is

láthatunk Nagy Judit papírmunkáiból: vázlatokból, kartonrajzokból, előkészítő színvariációkból. Itt is a tökéletességre törekvés aprólékossága és a kivitelezés érzékenysége érvényesül. Az előkészítő grafikák önmagukban is kész műalkotások. A rajzi eszközök egyedi technikáinak kidolgozása a készülő gobelinek felületgazdagságát érzékeltetik. Az utóbbi tíz-tizenöt év termékeny munkálkodásának változatos összeállításával találkozhatunk a most megnyíló kiállításon, amelyet nagy szeretettel és őszinte csodálattal ajánlok szíves figyelmükbe.

Gergely Mariann PhD
művészettörténész